

Bilaga 6 (16)

100-10-10

UTVÄRDERINGEN AV NARCONON DEL 1

EN STUDIE OM OCH MED EN LÄNKRÖRELSE  
BLAND DROGMISBRUKARE I STOCKHOLM

STOCKHOLM I MAJ 1981

Peter Gerdman  
socioonom

FÖRORD	SIO
INLEDNING	01
FÖRUTSÄTTNINGAR	02
UNDERSÖKNINGEN	02
PROBLEM I UTVÄRDERINGSFORSKNING	03
EXEMPEL PÅ ÖVRIG UTVÄRDERINGSFORSKNING INOM MISSBRUKSOMRÅDET	03
RESULTATREDOVISNINGEN AV UPPFÖLJNINGSENDERSÖKNING DEL U 1	05
METOD	05
BAKGRUNDSDATA	05
DROGINDIKATORER	06
ARBETSFÖRHÅLLANDEN	08
BOSTADSFÖRHÅLLANDEN	08
EKONOMISKA FÖRHÅLLANDEN	09
KRIMINALITET	09
RESULTAT AV UPPFÖLJNINGSENDERSÖKNING DEL U 2	09
SAMMANFATTNING	11
AVSLUTNING	11
LITTERATURLISTA	13

## INLEDNING

Narconon är en frivillig länkrörelse som bedriver verksamhet bland drogmissbrukare i Vårby Gård utanför Stockholm. Verksamheten startade 1972 och i dag har man mellan 25-30 platser i sitt utbildningsprogram, som omfattar bl a medicinfri avgiftning, kommunikationskurser m m. Programmet omfattar 6-8 månader och i verksamheten arbetar 25 länkleddare, dvs tidigare drogmissbrukare. Narconon hyr en vilafastighet av Huddinge kommun. Kostnaden per dygn för utbildningen är 180 kronor samt ytterligare 25 kronor dygnet under avgiftningsdelen eller reningsgenomgången, där näringsriktig kost och vitaminer spelar en betydande roll.

Undersökningen avser en uppföljningsstudie av en grupp drogmissbrukare, vilka var aktuella inom Narconons verksamhet under 1977. Uppföljningstiden är 4 år fram till våren 1981. Den genomsnittliga utbildningstiden på Narconon var i uppföljningsgruppen 298 dagar. Mot bakgrund av att utbildningen oftast inte är kontinuerlig utan återkommande i olika perioder har mot bakgrund av krav på uppföljningstidens tillräckliga längd den traditionella undersökningsdesignen i sammanhanget övergetts. Den innebär att uppföljningsperioden påbörjas i samband med att utbildningen fullföljts men i detta fall påbörjas uppföljningen samma år utbildningen påbörjats. Det föreligger således stora svårigheter att särskilja utbildningstid och uppföljningstid. I samband med att verksamheten vid Narconon förändrats samt att register över "studerande" inte är tillförlitliga före 1977 har detta år valts som utgångspunkt för denna studie.

Undersökningen har gjorts på uppdrag av föreningen Narconon och undertecknad har utfört uppdrag som vetenskaplig konsult i samband med undersökningen. Länkleddare vid Narconon har insamlat uppgifterna. Undersökningen är av intervjukaraktär med fasta svarsalternativ. Datainsamlingsarbetet har utförts februari - april 1981 per telefon eller i samband med personliga sammanträffanden. Utrymme för "försköning" (haloeffekter) finns naturligtvis i denna typ av undersökningar. Det bör talas emot att detta fenomen skulle vara speciellt

... känner problemen sedan sina tidigare missbrukarkarriärer samt att undersökningsgruppen inte har någon personlig relevans till exempel i samband med ekonomisk hjälp av att "försköna" verkligheten. Sådana fenomen kan däremot göra sig gällande inom det offentliga området.

### FÖRUTSÄTTNINGAR

Vid undersökning av effekter i samband med olika sociala program riskerar forskaren att hamna i åtskilliga fallgror. Valet av kriterier på framgång inom missbrukarvårdens område är ytterligt komplicerat. I denna undersökning har några enkla och mätbara variabler valts såsom drogfrihet, arbete, bostad, ekonomi osv. Därutöver finns åtskilliga variabler vilka är svårmeasurable men alls icke utan betydelse. I sammanhanget kan nämnas exempelvis individens upplevelser av sin situation.

I samband med effektundersökningar av sociala program utgör den sociala bakgrunden och därmed tillhörande selektionsmekanismer en mycket viktig faktor, vilka naturligtvis spelar roll även i denna undersökning. En annan faktor av betydelse är den s k spontanläkningen eller självläkningen hos drogmissbrukare, vilken innebär att av en given population missbrukare slutar en viss andel under en viss tidsperiod av okända skäl sitt missbruk. En längre uppföljningsperiod ökar möjligheterna till spontanläkning men också möjligheterna till återfall. En längre uppföljningstid ökar också riskerna för dödlighet i undersökningsgruppen, som oftast är en effekt av långvarigt missbruk. Den s k regressionsartefakten (variationer i problembilden) bör inte förglömmas i en analys och att man beaktar bortfallet dvs de individer vilka fallit ur ett socialt program. Effekterna i ett socialt program bör således inte mätas endast med de "framgångsrika individerna" utan även beakta dem som fallit ur systemet (drop-outs).

### UNDERSÖKNINGEN

Under 1977 påbörjade 61 drogmissbrukare utbildningen vid Karneon i Vårby gård. Av dessa fullföljde 14 personer utbildningen samma år eller senare. Denna grupp utgör under-

Uppföljningsundersökning i år 6. I varen 1981 uppföljningsundersöktes denna grupp med hjälp av ett intervjuformulär med fasta svarsalternativ. Någon registerundersökning har av tids- skäl och sekretessskäl inte kunnat genomföras våren 1981. U 1 har ett bortfall på en individ samt ytterligare en har vägrat svara på vissa frågor - ett internt bortfall. Resultatredovisningen avser således i detta fall 13 individer. Av de 61 vilka påbörjade utbildningen 1977 fullföljde 14 hela programmet medan 47 genomgick vissa delar av utbildningen.

### PROBLEM I UTVÄRDERINGSFORSKNING

En icke ovanlig företeelse i utvärderingsforskning i Sverige är att bortfallet icke beaktas och därmed får sociala selektionsmekanismer stort inflytande på resultatet (1). De socialvårdsadministratörer vilka är mer intresserad av goda resultat än av verkligheten (s k solskensforskning) gör inte sällan utvärderingar enligt Campbells modell, som i kort- het innebär att forskaren inte använder kontrollgrupper, att man endast bygger resultaten på intervjuer med personal och drogmissbrukare samt att man tolkar självläkning, sociala selektionsmekanismer, bortfallseffekter och regressions- artefakten som behandlingseffekter (2). I samband med utvärderingen av Narconon utgör användandet av en oberoende vetenskaplig konsult en slags garanti mot solskensforskning. Det kan ur objektivitetssynpunkt inte anses tillfredsställande att planera och genomföra en utvärdering av den egna verksamheten.

### EXEMPEL PÅ ÖVRIG UTVÄRDERINGSFORSKNING INOM MISSBRUKSONRÅDET

För att kunna jämföra förhållanden och resultat vid Narconon och övriga verksamheter redovisas en översikt av några uppföljningsundersökningar avseende drogfrihet. För att resultatet skall kunna jämföras måste uppföljningsperioden vara lika lång med tanke på bl a självläkningsfenomenet. Därför har redovisningen gjorts jämförbar på så vis att ett medeltal drogfria per år räknats fram. Det finns invändningar mot ett sådant förfaringssätt, som t ex gäller de undersökningar med en mycket lång uppföljningsperiod. I sådana jämförelser spelar faktorn i täljaren (antal lyckade) allt mindre roll medan antalet år ökar i betydelse. I ett kortare perspektiv på upp till mellan 5 - 7 år bör dock en sådan jämförelse ge oss viss information om nyttan av respektive program.

I en undersökning av missbrukarna i ett bolagsfall var 62 procent, vilka inte alls beaktas i resultatredovisningen) blev 1.5 - 3.0 procent av undersökningsgruppen drogfria per år (3). Utvärderingen av Hassela (4) redovisar en uppföljningstid på mellan 2-7 år och om vi mot denna bakgrund antar ett medelvärde på 4.5 år framgår att av undersökningsgruppen på 41 individer var 74.6 procent drogfria eller per år i genomsnitt 16.8 procent. I USA har Vaillant gjort en uppföljningsundersökning av 100 morfinister (5) efter 20 år och per år blir resultatet någonstans mellan 1.6 och 2.1 procent drogfria. Uppföljningstidens längd gör att resultatet i detta fall knappast är jämförbart med övriga undersökningar. I en artikel i läkartidningen 28/29 för 1980 redovisas resultaten av olika uppföljningsundersökningar av drogmissbrukare. Thorsen och Hasstrup från Danmark (6) har gjort en treårsuppföljning av en grupp opiatmissbrukare och i genomsnitt blev 6.5 procent drogfria per år. I en undersökning gjord vid Ulleråker (7) var siffran 9.5 procent drogfria per år och vid Långbro (8) 8.6 procent per år. Även S:t Lars har gjort en uppföljningsundersökning (9) och där var siffran 5.9 procent drogfria per år. Vid Ulleråker finns en uppföljningsundersökning gjord avseende alkoholmissbrukare (10) och där redovisas 10 procent drogfria per år. Ljungtorps gård är en familjevårdsinstitution i Skåne med fyra platser där man redovisar 10 procent drogfria per år (11). I sammanhanget kan även nämnas en undersökning gjord vid allmänna häktet i Stockholm (12), där det framgår att behandling är av underordnad betydelse (i detta fall institutioner inom det offentliga området) medan andra faktorer såsom individernas motivation (självläkning) och vilka val individen själv träffar har väsentligt större betydelse.

Slutligen skall i detta sammanhang nämnas att många institutioner inom det offentliga området "handplockar" sina klienter, vilket betyder att man genom ett sådant förfaringsätt påverkar resultatet av verksamheten oftast i en positiv riktning. Narconon har en mycket restriktiv inställning till "handplockning" och man strävar istället mot att ta emot alla som söker hjälp, vilket är ett kännetecken på länkrörelseidén.

## REKONSTRUKTIONEN AV UPPFÖLJNINGSGRUPPEN DEL 1

Enligt vad som framgår ovan avser U I gruppen 14 individer, vilka fullföljt hela utbildningen. En person har inte kunnat nås för undersökningen och om honom/henne vet vi alltså ingenting. Resultaten baserar sig således på 13 individer. Bortfallet utgör 7.1 procent i denna delundersökning, som avser att belysa utvecklingen av drogmissbruk och olika sociala indikatorer såsom arbete, bostad, ekonomi m m.

### METOD

Intervjuundersökningen är en uppföljningsundersökning där syftet har varit att undersöka ett antal olika sociala indikatorer i samband med Narcononprogrammet. För att neutralisera tidsfaktorn har observationsperioderna valts lika långa (ett år) och i anslutning till före och efter utbildningstillfället.

Vidare utgör "använda droger" i redovisningen ett oklart begrepp om det inte preciseras närmare. Användandet av tobak och liknande har inte undersökts. Förekomst av tillfälligt användande av alkohol är också svårt att klarlägga. Vad som däremot har betonats är att undersökningsgruppen mycket noggrant har kartlagts om de är beroende av någon drog, som t ex alkohol så att denna drog spelar en betydande roll i deras sociala omständigheter. Däremot är gränsen skarp vad gäller användandet av illegala droger såsom olika narkotiska preparat. Man klassificeras således inte under några omständigheter som drogfri om man använder en illegal drog.

### BAKGRUNDSDATA

#### Ålder (M)

<u>Tabell 1</u>	<u>år</u>
Vid 1:a utbildningstillfället	22.7
" intervjutillfället	26.7

#### Utbildning hos Narconon (M)

<u>Tabell 2</u>	
Utbildningstillfällen:	1.38
Utbildningsdagar:	298

## Kön

<u>Tabell 3</u>	<u>n</u>	<u>procent</u>
Män	9	69.2
Kvinnor	4	30.8

## Civilstånd vid intervjutillfället

<u>Tabell 4</u>	<u>n</u>	<u>procent</u>
ogifta	10	76.9
gifta	1	7.7
skilda	2	15.4

## DROGINDIKATORER

Hur länge hade du hållit på med droger innan då kom till Narconon första gången?

<u>Tabell 5</u>	<u>n</u>	<u>procent</u>
1 år	-	-
1-2 "	-	-
3-5 "	2	15.4
6-10 "	9	69.2
10 "	2	15.4

Kommentar: Det rör sig således om en grupp drogmissbrukare vars karriär inom drogmissbruket varit förhållandevis långvarig. Det är ingen grupp tillfälliga missbrukare, dvs en positivt selekterad grupp.

Vilken typ av droger har du använt under denna period?  
(se tabell 5)

<u>Tabell 6</u>	<u>preparat</u>	<u>n</u>	<u>procent</u>
	opiater	9	69.2
	alkohol	8	61.5
	amfetamin	12	92.3
	hasch	11	84.6
	LSD/STP	11	84.6

Kommentar: Gruppen har ett tungt narkotikamissbruk bakom sig, där ett flertal droger varit aktuella för varje individ.

Året före första utbildningstillfället på Narconon, hur många veckor använde du droger?

<u>Tabell 7</u>	<u>veckor</u>	<u>n</u>	<u>procent</u>
	1-10	-	-
	11-20	-	-
	21-30	2	15.3
	31-52	10	76.9
	vet ej	1	7.7

Kommentar: Flertalet drogmissbrukare hade bakom sig tiden före Narconon ett påtagligt kontinuerligt missbruk.

Tabell 8

Tabell 8	n	procent
ja	12	92.3
nej	-	-
vet ej	1	7.7

Kommentar: Svaren tyder på att stora problem förekommit i samband med utbildningstiden när det gäller att bli fri från missbruk.

Använde du droger året efter sista utbildningstillfället?

Tabell 9	n	procent
ja	7	53.8
nej	4	30.8
vet ej	2	15.4

Kommentar: Förbättringstrenden som börjat i samband med utbildningen fortsätter enligt denna redovisning.

Hur många veckor använde du droger året efter Narconon?

Tabell 10	n	procent
0-2 veckor	3	23.1
3-10 "	4	30.8
11-20 "		
21-30 "		
31-40 "		
hela året		
ej tillämpl.	6	46.1

Kommentar: Se föregående fråga.

Vilken typ av droger använde du året efter Narconon?  
(avser 7 personer)

Tabell 11	n	procent
heroin	5	38.5
amfetamin	3	23.1
alkohol	2	15.3
hasch	3	23.1
LSD	-	-
övrigt	-	-

Kommentar: Förbättringstrenden håller i sig avseende omfattningen av missbruket.

Håller du på med droger nu (senaste månaden)?

Tabell 12	n	procent
ja	1	7.7
nej	11	84.6
vet ej/ ej svar	1	7.7

Kommentar: Situationen avseende drogmissbruk har stabiliserats och åtminstone 11 av de 13 i undersökningen är nu drogfria.

### ARBETSFÖRHÅLLANDEN

I undersökningen har studerats utbildningsnivå före och efter Narconontiden och i detta avseende har ingen förändring registrerats. Däremot när det gäller arbetsförhållanden kan vi enligt vad som framgår nedan konstatera en positiv utveckling.

Hur var dina anställningsförhållanden före första utbildningstillfället (ett år) och efter sista (ett år)?

Tabell 13 förekom:	Före		Efter	
	n	procent	n	procent
fast anställning	7	53.8	10	76.9
tillfälligt arbete	10	76.9	4	30.8
studier	4	30.8	6	46.2
skyddat arbete	1	7.7	-	-
arbetslöshet	10	76.9	3	23.1

Kommentar: Resultaten tyder på att läget för gruppen på arbetsmarknaden har stabiliserats under observationsperioderna.

Hur är dina arbetsförhållanden just nu?

Tabell 14	n	procent
fast anställning	7	53.8
tillfälligt arbete	-	-
studier	-	-
skyddat arbete	-	-
arbetslös	1	7.7
övrigt	5	38.5

Kommentar: Utöver de sju som har fast arbete är två verk-samma på Narconon som ledare, en driver eget företag medan två av de tretton är på en institution i samband med drog-problem.

### BUSTADSFÖRHÅLLANDEN

Vilken typ av bostad förekom året före respektive året ef-ter Narconon?

Tabell 15	Före		Efter	
	n	procent	n	procent
bostadslös	3	23.1	1	7.7
egen bostad	10	76.9	10	76.9
inneboende	3	23.1	3	23.1
unkarlshotell mm	2	15.4	-	-

Kommentar: Enligt vad som framgår av ovan har bostads-situationen stabiliserats för undersökningsgruppen.

## EKONOMISKA FÖRHÅLLANDEN

Hur försörjde du dig året före och efter utbildningstillfallet?

Tabell 16 förekom:	Före		Efter	
	n	procent	n	procent
eget arbete	4	30.1	10	76.9
socialhjälp	7	53.8	3	23.1
pension	-	-	-	-
sjukpenning	9	69.2	7	53.8
brottlighet	11	84.6	2	-
prostitution	-	-	2	-
övrigt	2	15.4	2	15.4

Kommentar: Enligt vad som framgår av tabellen har gruppens förmåga till självförsörjning höjts genom ett ökat personligt ansvarstagande för ekonomin.

## KRIMINALITET

Hur många gånger dömdes du för brott före och efter Narconon-tiden?  
(OBS ej samma observationstid)

Tabell 17	Före	Efter
M	3.54	0.38

Kommentar: Jämförelsen mellan perioden före respektive efter belyser mot bakgrund av att perioderna inte är jämförbara. Det kan konstateras att gruppen med största säkerhet varit kriminellt högaktiv perioden före Narconon men att situationen därefter förbättrats påtagligt.

Vilken typ av påföljd dömdes du till före och efter Narconon-perioden?

Tabell 18	Före		Efter	
	n	procent	n	procent
skyddstillsyn	5	38.5	-	-
villkorlig dom	5	38.5	-	-
böter	10	76.9	3	23.1
fängelse	4	30.8	-	-

Kommentar: Tabellen styrker påståendet att gruppen är i hög grad kriminellt belastad.

## RESULTAT AV UPPFÖLJNINGSUUNDERSÖKNING DEL U 2

Undersökningsgruppen 2 - bortfallsgruppen - omfattar 47 individer. För att kunna bedöma utbildningsprogrammet vid Narconon i dess helhet måste bortfallsgruppen analyseras. Dess storlek av total-gruppen utgör 77 procent. Jämfört

med en viss rädsla för att det offentliga området är detta bortfall inte anmärkningsvärt stort. Möjliga förklaringar till denna typ av bortfall är att drogberoendet många gånger är så pass starkt att en del missbrukare inte hinner att rota sig på Narconon. En annan möjlig förklaring är att missbrukaren i samband med en avgiftningsfas känner att krafterna återkommer och därmed åter ger sig ut i en icke drogfri miljö, där han/hon inte kan motstå ett socialt tryck mot förnyat missbruk. Ytterligare en förklaring har nämnts som kanske är unik för Narconon och den innebär att ekonomiska problem för individen med avgifter gör att han/hon inte kan stanna på Narconon. Ett icke ovanligt fenomen är att socialvården inte betalar avgiften på Narconon av principiella skäl medan däremot kostnaderna inom det offentliga området behandlas i annan ordning.

Undersökningsgrupp 2 har påbörjat följande stadier i utbildningen:

Tabell 19	n	procent
avgiftning	24	51.1
kommunikation	16	34.0
avslutningsdel	7	14.9

Kommentar: Avgiftningsfasen är den känsligaste delen i utbildningen, vilket framgår av denna redovisning. De problem som angetts ovan gör sig gällande i denna del.

Det är känt att 5 av gruppens 47 individer avlidit, förmodligen till följd av drogmissbruk. Att dödligheten är mycket hög i missbrukargrupper är väl styrkt i olika undersökningar.

Har du använt droger senaste månaden?

Tabell 20	n	procent
ja	14	29.8
nej	10	21.3
vet ej	-	-
bortfall	18	38.3
avlidna	5	10.6

Kommentar: Uppföljningsundersökningen av denna grupp U 2 omfattar endast en fråga om drogfrihet vid undersökningstillfället våren 1981 och det har mesta delen rört sig om telefonintervjuer - alternativt personliga kontakter. En minimiskattning av antalet drogfria i denna grupp ger resultatet 21.3 % under uppföljningsperioden 4 år, eller 5.3 procent per år.

### SAMMANFATTNING

I gruppen U 1 fann vi 84.6 procent drogfria, men med beaktande av bortfallet - en individ - bör resultatet justeras ner till 78.6 procent och utgör i så fall en minimiskattning av andelen drogfria. I gruppen U 2 fann vi minst 21.3 procent drogfria, här är hela bortfallet beaktat.

Sammantaget innebär detta under en observationsperiod på 4 år - debutåret och observationsåret har sammanräknats till ett år - att andelen drogfria idag är minst 21/61, dvs 34.4 procent eller 8.6 procent per år.

### AVSLUTNING

Bland dem som genomfört hela Narcononprogrammet måste resultaten betraktas som goda jämfört med övriga institutioner. Bortfallsgruppen U 2 kan ses som en kontrastgrupp som visar hur väl Narconon lyckats med dem som genomgått hela programmet och där finns en påtaglig skillnad. Detta innebär inte att bortfallsgruppen inte haft nytta av Narconontiden, därom vet vi ganska litet. Det kan tänkas att vistelsen på Narconon för denna grupp utlöst sådana beteendeförändringar hos individerna att de senare haft förmåga att förbättra sin situation. För några i bortfallsgruppen kanske en kortare period på Narconon har varit tillräcklig.

Resultaten tyder på att det finns en grupp drogmisbrukare, där Narconons verksamhet tycks passa utomordentligt bra och som senare klarar sig väsentligt bättre än tidigare. Olika program passar olika individer. Det kan tänkas att det finns en grupp som inte på samma sätt kan tillgodogöra sig programmet vid Narconon och det bör därför bli en av Narconons uppgifter i framtiden att öka kunskaperna kring denna grupp och dess egenskaper.

Narconon är en frivillig institution och detta utgör en förutsättning av vikt för verksamheten. De drogmisbrukare som kommer i kontakt med Narconon har själva träffat sitt val att göra något åt sin situation. De har således också möjlighet att välja bort Narcononprogrammet. De drogmisbrukare som träffar valet att gå igenom utbildningsprogrammet vid Narconon har stora möjligheter att påverka sin sociala situation avseende ekonomi, bostad, arbete och

drogmissbruk. Andra drogmissbrukare träffar andra val och/eller bli föremål för tvångsingripande m m.

Faktorer som påverkar utvecklingsförloppet hela tiden och varifrån effekter av utbildningsprogrammet vid Narconon inte går att urskilja är olika selektionsmekanismer och självläkningsfenomen. Sådana har naturligtvis också varit verksamma i samband med Narcononprogrammet. Det går således inte att tolka exempelvis andelen 78.6 procent som en renodlad effekt av Narcononprogrammet. Siffran upplyser oss också om fenomenen självläkning och selektion, men inte betydelsen av var faktor för sig. Däremot visar jämförelsen mellan U 1-gruppen och U 2-gruppen att selektionsmekanismer förekommer i själva programmet.

En uppfattning om att det skulle förekomma selektionsmekanismer av positivt slag för Narconon, dvs de med god social prognos har större möjligheter att komma in i programmet, tycks inte få stöd i undersökningsresultaten. De som kommer in i programmet har ett långvarigt svårt missbruk bakom sig och de har en svår kriminell belastning. Gruppen uppvisar omfattande sociala problem avseende arbete, bostad och ekonomi.

Verksamheten vid Narconon kan också betraktas ur ett snävt ekonomiskt perspektiv. En genomförd utbildningsperiod på Narconon kostar ungefär 40 000 kronor. Denna kostnad motsvarar 20 vårddygn på Långbro à 1 500 kronor dygnet och stöldbrottslighet för att finansiera ett narkotikamissbruk av heroin under 10-15 dagar. Satsningar av ekonomiskt slag på Narconon tycks vara väl värt pengarna. De största vinsterna görs dock på det mänskliga planet där drogmissbrukare med ett långvarigt missbruk bakom sig tycks ha stora möjligheter att främdeles leva ett socialt tillfredsställande liv.

1. Cambell, Donald T (1975): Reforms as experiments; in Struening and Guttentag (eds): Handbook of evaluation research, Vol 1, Sage Publication, Beverly Hills.
2. Gerdman P, Rambro, S: Mer tro än vetande bakom satsningar på svensk institutionsvård för missbrukare? Nordisk medicin, vol 95, 6-7/1980.
3. Eriksson A, Ivansson A, Jenner H: Rapport från ett terapeutiskt samhälle. AWE/Gebers 1977.
4. Edgahr, M: Gårdagens missbrukare lever idag "värdiga liv", Socialnytt 1/80.
5. Vaillant, G: A twelve-year follow-up of New York narcotic addicts. Am J Psychiatry 122: 727-737, 1966.  
- A twenty-year follow up of New York narcotic addicts. Arch Gen Psychiatry 29: 237-241, 1973.
6. Thorsen K, Haastrup S: Followup of 97 young non-psychotic male opiate abusers. Acta psychiatrica Scand. 51: 289-296, 1975.
7. Frykholm B, Gunne L-H, Huitfeldt B: Prediction of outcome in drug dependence. Addict Behave 1: 103-110, 1976.
8. Lindberg S, Ramström J: 226 narkomaner. Socialstyrelsen. Byrån för nykterhetsvård och narkomanvård. Stockholm 1978.
9. Andersson B, Tunving K: Efterundersökning av morfinbasmissbrukare vårdade vid narkomanvårdsavdelningen, S:T sjukhus. Läkartidningen 70: 2445-2448, 1973.
10. Segreæus V: Ulleråkersmodellen - ett sätt att hjälpa grava alkoholmissbrukare. Alkohol och narkotika. CAN
11. Tunving K, Schildt L: Hälften drogfria efter lång frivillig vård. Socialnytt 8/79.
12. Bejerot C: Vilken behandling har ex-narkomanerna fått? Läkartidningen Volym 74 nr 25-26, 1977.